

Kázání na text *Jan 15, 13*

JAKUB S. TROJAN

Nikdo nemá větší lásku než ten, kdo položí život za své přátele.

(Většího milování nad to žádný nemá, než aby duši svou položil za přátele své.)

- Přirozené „výzvy“, které jsou vlastně nepravými výzvami: vláda životních funkcí našeho těla; syčení, spánek, = uspokojování základních tělesných potřeb
- Pak jsou tu výzvy, které přesahují zčásti naše základní životní funkce; jsou psychosomatické, nejsou hrubě tělesné, uspokojují v našich životech to, co je již spojeno s vědomou psychickou, rozumovou nebo estetickou orientací.

Avšak teprve nad touto přirozenou a psychosomatickou říší našich potřeb a funkcí se klene mravní říše. Je duchovní povahy. Přepokládá porozumění, že máme před sebou životní úkol, který není důsledkem přirozených funkcí, nýbrž, roste, z povinností, které na sebe bereme. Je založen na uznání toho, co nad námi platí jako nepřeslechnutelná výzva. Takovou povahu má výzva, kterou Ježíš vysloví nepřímou ve slovu, které řekne v rozhodné chvíli svého života před Pilátem: *Já jsem se k tomu narodil, a proto jsem na svět přišel, abych vydal svědectví pravdě.* To neříká Ježíš pro sebe, to není jeho soukromý názor, to není nějaké neutrální sdělení. To není zpráva, informace, to je výzva. A tentýž Ježíš řekne i slovo pro naše dnešní zamyšlení: *Nikdo nemá větší lásku než ten, kdo položí život za své přátele.*

1. Čin Jana Palacha patří nade vší pochybnost do této třetí oblasti lidského rozhodování. Jím vstoupil do mravní oblasti. Dá se říci, že ji spoluvytvářel. Aktualizoval ji ojedinělým činem sebeoběti.
2. Protože v jeho případě šlo o akt sebezmaření, sebeoběti (nikoliv sebevraždy), je zřejmé, že jeho čin nelze zařadit do prvních dvou eventualit. Neuspokojoval svým aktem nějakou potřebu tělesné povahy. Nelze mu přičíst ani to, že by mu šlo o popularitu – vždyť ji nemohl ani na chvíli okusit. Jeho singulární čin nelze vůbec posuzovat podle psychologických měřítek! Co tím sledoval pro sebe? To je většinou legitimní otázka při většině našich postojů a činů. V případě Jana Palacha je tento přístup nepoužitelný. Pro sebe nesledoval žádný cíl, nepřinášel mu žádný osobní užitek.
3. Jeho čin se pohybuje mimo tuto užítkovou sféru, obrací se k nám, kteří jsme v té době žili a dnes k vám, kdo jste ještě v té době nežili. Považoval nás za své přátele. A zatím co my jsme se propadali od vstupu vojsk z týdne na týden do beznaděje, stáhli se do soukromí, propadali beznaději a začali žít den ze dne jen svým zájmům a potřebám, tedy tomu všemu, co platí o těch dvou prvních zónách naší životní orientace, on nám v hořící pochodni svého těla dosvědčoval, že nad námi všemi platí vyšší povinnost, v níž teprve nabývá náš život pravého smyslu.

4. Činí to v moci té oběti, pro kterou se odhodlal, spolu s křehkostí výzvy, která je s touto obětí spojena: Ona výzva nás totiž může minout, protože jsme ji přeslechli, můžeme ji nepochopit nebo se před ní uzamkneme do svých zájmů, a tím unikneme jejímu nároku.
5. Avšak v citlivém probuzeném svědomí vyvolává jeho čin sebeoběti základní otázku: Pro co žiji já? Čemu se oddávám? Jakému smyslu se otvírám svým životem? Oč mi podstatně jde? Co je pro mne nejvyšší hodnotou? A tam, kde tuto výzvu skrytou v těchto otázkách zaslechneme, neuhneme před ní, otevřeme se jí, vstupujeme do říše ducha, který chce ve všech oblastech našeho rozhodování vydat své plody.
6. Je to obdobná situace, před níž stál náš Pán Ježíš Kristus před Pontským Pilátem a řekne větu: *Já jsem se proto narodil a proto jsem na svět přišel, abych vydal svědectví pravdě. Každý, kdo je z pravdy slyší hlas můj!*
7. V širokém vějíři tradice křesťanské zbožnosti najdeme důraz na to, aby se věřící připodobnili Ježíši Kristu. Ježíšova výpověď před Pilátem i jeho slovo o tom, že nemáme větší lásku než ten, kdo položí život za své přátele, nám nabízejí životní úkol a cíl: vše, co konáme má nést pečeť příklonu v lásce vůči těm, kdo jsou nám nablízku, s nimiž se setkáváme, k nimž patříme v rodině i za jejími hranicemi.
8. To je podle mého přesvědčení nejpřiměřenější odpověď zasaženého svědomí na Palachův čin před 42 roky: následovat jej v osobním i veřejném životě neúplatným svědectvím pravdě. To je v jeho činu, jak mu rozumím, nejsilnějším poselstvím, které se může oprít i o náš biblický text:

Dovětek:

Dnes jsme svědky dalších sebeobětí. Už nejsou tak vzácné jako onoho 16. ledna. I tehdy k nim docházelo. Ve Vietnamu, a jak se ukázalo dokonce nedlouho před Janem Palachem v Polsku. Dnes čteme takřka každý měsíc, někdy i častěji, o sebeoběti těch, kdo na sebe přivážou výbušninu a obětují se. Podrobí se výcviku pro mučednickou smrt. Ale zároveň se poučí o nejúčinnějších prostředcích, jak strhnout do smrti ty, kdo budou nablízku. Bez rozlišování: děti, starce, ženy, nevinné. To je nepravá, nečistá, hříšná sebeoběť.

A to je podstatný rozdíl: Jan Palach nikoho svou sebeobětí nestrhl do smrti. A s jeho smrtí neumírali nevinní kolem. Nepřál si smrt druhých. Myslel na nás na všechny jako na ty, kdo jsou hodni svobody a pravého života. Přál nám takový život z hloubi svého čistého srdce. Chtěl, abychom se upamatovali na to, co je v životě nejvyšší hodnotou, a vyjevil to svým činem. Povzbuzoval nás jím k pravému životu v odhodlaném svědectví pravdě, ať to stojí co stojí.

Dvacet let po smrti Jana Palacha se režimní moc snažila zatlačit jeho čin do zapomnění. A rok před listopadem a potom v lednových dnech 1989 a listopadových dnech téhož roku

se ukázalo, že platí to, co se píše v Písmu o velkých svědcích:..., *ač umřel ještě mluví* Žd 11,4. Ti, co jeho sebeobět' odsuzovali, zkreslovali falešnými, nepravými motivy, jsou zapomenuti. On byl přítomen svou výzvou v předlistopadovém údobí i v týdnech, které spojujeme přímo s listopadovými událostmi. Byl naším lepším já, vyslovil svou sebeobětí něco, co zavazuje, co nám bude do smrti bránit, abychom své životy promarnili v nicotnostech a plytkých zážitcích. On je výzvou, abychom svá těla i duše vydávali v službu svým bližním. To je pravým smyslem Ježíšových slov o tom, že není něco vyššího, než láska která se vydává, myslí na druhé, pracuje pro jejich dobro, zastává se jich a v docela civilní podobě: studuje a pracuje s vydáváním životních sil, činí tak civilně: každodenně klade svůj život za své přátele, blízké i daleké. To je podle mého přesvědčení nejhlubší poselství Palachovy sebeoběti.